

НАЙ-ОТДАЛЕЧЕНИТЕ РЕГИОНИ (НОР)

Съществуват конкретни мерки в подкрепа на развитието на най-отдалечените региони на Европейския съюз, известни като „най-отдалечените региони“: Гваделупа, Френска Гвиана, Реюнион, Мартиника, Майот и Сен Мартен (Франция), Азорските острови и Мадейра (Португалия) и Канарските острови (Испания). Тази подкрепа е предназначена за преодоляване на ограниченията, произтичащи от географската отдалеченост на тези региони.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Членове 349 и 355 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

КОНТЕКСТ

Части от територията на някои държави членки са разположени в райони на земното кълбо, които са отдалечени от Европа. Тези райони, известни като най-отдалечените региони (НОР), трябва да се справят с редица трудности, свързани с техните географски характерни особености, по-специално: отдалеченост, островен характер, малка площ, труден релеф и климат. Те са икономически зависими от ограничен брой продукти (често селскостопански продукти или природни ресурси). Тези особености действат като ограничения върху потенциала им за бъдещо развитие.

В момента съществуват осем най-отдалечени региона:

- пет френски отвъдморски департамента — Мартиника, Майот, Гваделупа, Френска Гвиана, Реюнион;
- една френска отвъдморска общност — Сен Мартен;
- две португалски автономни области — Мадейра и Азорските острови;
- една испанска автономна общност — Канарските острови;

Следва да се отбележи, че най-отдалечените региони (НОР) са различно понятие от отвъдморските страни и територии (ОСТ) на ЕС. Съществуват 25 ОСТ, свързани конституционно с една от следните държави — членки на ЕС: Дания, Франция, Нидерландия и Обединеното кралство. ОСТ не са част от единния пазар и трябва да изпълняват задълженията, наложени на трети държави по отношение на търговията, по-специално правилата, свързани с произхода, санитарните и фитосанитарните стандарти и защитните мерки. Отношенията на ЕС за асоцииране с ОСТ са подробно описани в Решение 2013/755/ЕС на Съвета,

прието на 25 ноември 2013 г. Член 355 от Договора от Лисабон дава възможност на Европейския съвет, по инициатива на съответната държава членка, да измени статута на дадена френска, датска или нидерландска отвъдморска страна или територия (т.е. НОР или ОСТ), без да се налага да се изменя Договорът. Така например до края на 2011 г. Сен Бартелеми беше най-отдалечен регион, но през 2013 г. стана ОСТ. Обратното се случи през 2014 г. с Майот, който беше ОСТ и с решение на Съвета стана най-отдалечен регион.

Таблица: Данни относно най-отдалечените региони

	Разстояние от столицата на държавата (км)	Площ (км ²)	Население	БВП на глава от населението като процент от средната стойност за ЕС (ЕС=100) (*)
ЕС 28	-	4 407 569.1	508 450 856	100
Франция***	-	633 186.6	66 415 161	106
Португалия	-	92 226.0	10 374 822	77
Испания	-	505 944.0	46 449 565	90
Азорски острови	1 548	2 322.0	245 766	69.2
Канарски острови	1 850 (средно за всички острови)	7 445.0	2 135 722	78.2
Гваделупа	7 578	1 681.6	393 392	73.1
Френска Гвиана	7 841	83 533.9	262 527	58.4
Мадейра	1 041	802.0	256 424	73.39
Мартиника	7 641	1 128.0	376 847	77.03
Реюнион	9 921	2 503.7	850 996	69.92
Сен Мартен (**)	6 700	86 (53 за френската част)	36 457	-
Майот	8 444	374.0	235 132	30.75

(*) Данни за 2015 г., с изключение на данните за Азорските острови, Мадейра и Мартиника (2014 г.) и Гваделупа (2016 г.); източници: Евростат, Статистически институт (Португалия),
(**) Източници: INSEE (Национален институт за статистика и икономически изследвания), (Франция), 2015 г., и Ministère Français des Outre-Mer (френско Министерство на отвъдморските територии); за БВП не са налични скорошни данни
(***) Общата площ за Франция включва НОР, но не ОСТ.

Източник: Евростат, 2015 г.

ЦЕЛИ

Независимо от голямото разстояние, което ги разделя от европейския континент, най-отдалечените региони са неделима част от Европейския съюз и достиженията на правото на ЕС са изцяло приложими на тяхна територия. При все това поради специфичното им географско положение и свързаните с това трудности беше необходимо приспособяване на политиките на ЕС към специфичната им ситуация.

Съответните мерки се отнасят по-специално до области като митническата и търговската политика, данъчната политика, свободните зони, селскостопанската политика и политиката в областта на рибарството и условията за снабдяване със суровини и основни потребителски стоки. Също така правилата за държавните помощи и условията за достъп до структурните фондове и до хоризонталните програми на ЕС могат да се приспособят към нуждите на тези региони (например специални средства за НОР от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР)).

Освен специалните средства от ЕФРР, в областта на селското стопанство НОР се ползват от програмата POSEI (Програма с мерки, специфични за отдалечените региони и за островите), финансирана от ЕФГЗ (вж. таблицата по-долу). С тези програми се поставя акцент върху два основни вида мерки:

- специфичен режим на снабдяване, предназначен за намаляване на допълнителните разходи за доставка, свързани с основните продукти за консумация от човека, за преработване или за използване като земеделски суровини;
- мерки за подпомагане на местното селскостопанско производство.

За програмния период 2014-2020 г. от европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИ фондове) са отпуснати приблизително 13 млрд. евро за НОР, както следва:

Таблица: Средства, отделени за НОР в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014—2020 г.

ЕСИ фондове, отпуснати за НОР	(в млрд. евро)
ЕФРР (включително специални средства за НОР и европейско териториално сътрудничество (ЕТС))	5
Европейски социален фонд (ЕСФ) (включително Инициативата за младежка заетост)	1.9
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)	1.5
Програмата POSEI (Програма с мерки, специфични за отдалечените региони и за островите)	4.6

(финансирана от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ))	
Европейски фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР)	0.3
Общо	13.3

Източник: Европейска комисия, Четвърти форум, посветен на НОР, 30—31 март 2017 г.

В своето предложение за политиката на сближаване за периода след 2020 г. Комисията предвиждаше продължаване на отпускането на специални средства от ЕФРР в размер на над 1.5 милиарда евро за НОР. Те ще получат също така 270 млн. евро по линия на програмите за сътрудничество (Interreg).

ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА НАЙ-ОТДАЛЕЧЕНИТЕ РЕГИОНИ

През октомври 2017 г. Комисията публикува съобщение (COM(2017)0623): „Засилено и обновено стратегическо партньорство с най-отдалечените региони на ЕС“. Тази стратегия предлага нов подход за по-добро задоволяване на специфичните нужди на всеки от деветте най-отдалечени региона на ЕС. Тя ще им помогне да създадат нови възможности за своите жители, да повишат конкурентоспособността и иновациите в сектори като селското стопанство, рибарството или туризма и да задълбочат сътрудничеството със съседните държави.

Стратегията се основава на четири стълба:

- нов модел на управление, основан на стабилно партньорство;
- използване на предимствата на НОР;
- създаване на условия за растеж и създаване на работни места и
- засилване на сътрудничеството.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Независимо от факта, че решенията на кои региони е предоставен статут на най-отдалечен регион се вземат единствено от Европейския съвет, Парламентът изпълнява много активна роля в подкрепа на най-отдалечените региони.

Европейският парламент има правомощия, еднакви с тези на Съвета, когато става въпрос за законодателство относно най-важните политики на ЕС, например регионалната политика, селскостопанската политика, политиката в областта на рибарството и образователната политика. В своята работа Парламентът взема предвид особеното положение на най-отдалечените региони и подкрепя инициативи, насочени към повишаване на тяхното развитие.

По време на преговорите относно новата регулаторна рамка за периода 2014—2020 г. Парламентът подкрепи принципа, че най-отдалечените региони следва да се ползват с диференцирано третиране по отношение на процентите на съфинансиране, със специални разпоредби на ЕФРР относно производствените инвестиции в предприятията и със специфични правила по отношение на

програмите за европейско териториално сътрудничество. Освен това през 2014 г. Парламентът прие резолюция относно оптимизираното развитие на потенциала на най-отдалечените региони чрез създаване на полезни взаимодействия между структурните фондове и други програми на ЕС. В резолюцията припомни специфичните особености на най-отдалечените региони и подчерта необходимостта от полезни взаимодействия между помощта за най-отдалечените региони от структурните фондове и останалите програми на европейско равнище като „Хоризонт 2020“, LIFE+ и COSME.

Наскоро Парламентът разисква доклад по собствена инициатива относно НОР, в който се поставя акцент върху прилагането на член 349 от ДФЕС, обхващащ области като търговската политика на ЕС, неговата морска политика, рибарство и син растеж, политика на сближаване, околна среда и енергия.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
05/2019

